

Самооценка и анотация на приносите в научните трудове на
Дфн, д-р Стефан Пенев за публикациите, с които участва в конкурса за
Професор, ДВ бр.91/2015 от 24.XI.2015, за нуждите на секция
«Религия, вярвания, светоглед» - ИИОЗ – БАН:

Сфера на научните интереси и области на научни изследвания: Философия на духа и религиозна антропология; епистемология; категориален анализ; диалектическа логика; религиозна философия(метафизика) и диалектическа философия – история и съвременно състояние; философски проблеми на естествознанието; философия на религията; теология; и религиознание.

I. МОНОГРАФИИ:

1/ Пенев Ст.,2015, «Диалектическият логос на религията: Религиозната философия на абрахаимичните религии»,София,ИК« Пропелер»;

/ Пенев Ст.,2015, «Диалектическият логос на религията: Религиозната философия на абрахаимичните религии»,София,ИК« Пропелер»; * פְּעֻמָּוּת ל א י ת ל א ש*

* הגות ו דתו יהדות * 5776 * Самостоятелна монография с обем 452 стр. Книгата е опит за системно и холистично изложение на принципите на диалектическата религиозна философия на монотеизма. Разглеждайки юдаизма като образец за християнството и исляма, и търсейки генезиса и съдържанието на трите световни монотеистични религии, изследването е също така и философия на религията. Тук са доразвити идеите и законите на диалектическата логика и главното е, че те са приложени като обяснителни, систематизиращи и прогнозиращи принципи за световните религии включително и спрямо будизма. Все пак центърът на тежестта пада върху академичната философска традиция по линиите Платон-Прокъл-Филон-Соломон Габирол; Аристотел- Моисей Маймонид –Тома Аквински;Бъркли-Кант-Брентано/Хегел-Кроче-Илин-МакТаггарт-Уайтхед/ собствено религиозна философия на еврейската/юдейската традиция-непозната до сега у нас: Акиба бен Йосеф, Филон, Шимон бар Йохай, Ханан б.Давид, Бахия б.Йосиф, Моше Маймонид, Микаел Лайтман, Дж. Добин и др.философи и кабалисти; Тома Аквински и неотомистката традиция с Лувенската школа-от кардинал Мерсие, Каетанус, Цициара през Гредт, Маркус, Бохенски до Жилсон, Маритен и модерните автори на „The Thomist“ и “Review of Metaphysics” като МакДермот и Д.Райт или А.Рек. Не са пренебрегнати и изследванията на класически православни религиозни философи като исихастите и Калистос Уеар. Монографията, обаче, не е историко-философско изследване. **Опитът за създаване на система се основава предимно върху философията на Хегел и Уайтхед и юдейската философска традиция**. Главните цели и задачи , чието изпълнение е принос, са правилното поставяне формулиране и решаване на основни проблеми в религиозната философия; развитие и приложение на принципите на диалектическата методология; оценка и разбиране на самата религиозна философия и на световните религии - колкото чрез философията, толкова и чрез анализ на теологията и обективното религиознание.

Книгата се състои от: **Предговор, 7 глави; 3 оригинални авторски схеми** – на с.60: *Хомеоморфна и изоморфна епистемология*; с.115 –*Диалектическата религиозна философия по Платон, неоплатоници и Филон Александрийски, Соломон Габирол* ; с.407- *Символична схема на юдео-християнския универсум*;**2 оригинални авторски таблици** – на сс.142-143 са

представени системата от Хегеловите философски категории, сравнени преди това с латинската традиция и в таблицата с юдейската религиозна философия със запазване на латинските и ивритски езикови форми; сс. 409-411 – сравнителна таблица с основните принципи на юдаизма, християнството и исляма /на англ.ез. /. Някои идеи от монографията са развити и писани директно на руски език. Когато за пръв път са публикувани в чужбина, същите са приложени отделно и накрая с посочване на оригиналните данни на публикациите.

Гл. I: „Философия и мироглед. Религия и наука. Диалектика и познание“ въвежда в проблематиката на книгата и акцентира върху епистемологична тематика. Определен и формулиран е и категориалният апарат на самата проблематика: религиозна философия, философия на религията, телогия и религия, светоглед, идеология.

Гл. II: „Диалектическа логика и религия“ – доразвива законите на диалектичката логика и директно ги обвързва с фундаменталните проблеми на световните религии. Принципите са реинтерпретирани и са повече отколкото в дисертацията. Важен нов етап е системата на абсолютното трояко умозаклучение с единство на логика-онтология-епистемология и диалектика на динамичните субекти-предикати /В-О-Е; В-Е-О; О-В-Е/; SS S1P & S2P, (& S3P), където: ”S” е ”P” и ”P” е ”S”; а SS е субстанция-субект, а субекти и предикати-процесуални.

Гл. III: „Диалектиката като път към създаване на светогледни системи..“ - Прави анализ и теоретично реконструиране на философските категории при прехода от формална към съдържателна диалектическа логика, нова система на философските категории и методология за изграждането на цялостни религиозно-философските системи.

Гл. IV: „Религия, личност, общество“ – доразвива идеите от монографията, „Мистерии на юдаизма и християнството“, но успява да надмогне ограниченията на хомеоморфизма с диалектически анализ и синтез на множествата и да даде нови диалектически идеи за релациите: Религия-общество, църква - държава, религиозни и секуларни множества и личности.

В § „Диалектика и филиация на идеи“ е разгледана тоталността на онтологичното доказателство и субординацията на космологични, телеологични и социално детерминирани доказателства.

Гл. V: „Диалектическа детерминация на религията“ - демонстрира възможностите на диалектиката да проследи генезиса на юдаизма в Египет, Месопотамия и Израел и да покаже диалектичката себедетерминация на монотеизма и неговите 10 основни, общо 613 Закони и водещите им 13 (до 15 с 2 нови) принципа. Не само филиацията на идеи, но и саморазвитието на религиозните системи води до детерминационната линия в посока юдаизъм-християнство-ислям, които не могат да се разглеждат като диалектическа триада/с теза, антитеза, синтез/.

Гл. VI: Сравнява юдейския и християнските светогледи и развива идеи: Човек-Бог-свят; Възможен ли е единен „юдео-християнски“ мироглед? Акцентира се върху общия мироглед, мястото на човека и неговата природа в йерархията на универсума както и върху винаги актуалните проблеми за смъртта, безсмъртието или възкресението.

Гл. VII: „Заклучение“ разгръща единството на диалектическо-кабалистичните интерпретации и показва как световните религии са подчинени на принципите на абсолютното трояко умозаклучение като единство от онтология, епистемология и социокултурно творчество. Обърнато е внимание не само на класическата монотеистична традиция, но и на секти, деноминации и дори на будизма. Диалектически се интерпретира и самата теология.

2/Пенов Ст.,2005,«Мистерии на юдаизма и християнството: Религия – Личност – Общество».София, ИК Орион /самостоятелна монография 190 стр.ISBN: 954-9771-08-3. Участва в конкурса за проф /без:Предговор & гл.І, които са включени в дисертация/. Книгата е с: Увод,5 глави и отделен параграф „Методология“.Тя акцентира върху отношенията между църква и държава и личност-религия. В 4-те глави са анализирани следните проблеми: Видовете светоглед формират личностното развитие – религиозен, атеистичен, наивно-реалистичен и прагматичен модел. Към тях несъмнено се добавя и съзнателното изкривяване на религиозните принципи от страна на различни тайни общества, секти и езотерици с користни цели или в резултат на грешки в познавателния процес. Концепцията за хомеоморфността на познанието, изведена чрез анализ на философията на критичния реализъм на Прат и Сантаяна и процесулната философия на Уайтхед, също е основание за необходимостта от религиозно образование и възпитание. Данни от зоопсихологията допълват генезиса на познавателния потенциал. Филиацията на идеи, общите психологически архетипове/ Юнг/ и обективната принуда, вкл. екзистенциалната потребност от устойчивост на персналното битие/или страх от смъртта и неизвестното/ и консолидацията на обществото, се смятат за основен детерминант на съдържанието на световните религии. Доизяснени са и понятията религиозност, клерикализъм, сектантство; секуларизация и десекуларизация на света. Специално са демонстрирани и обосновани юдео-християнските и елино-римски корени на европейската цивилизация. За пръв път в България е разгледана филиацията на идеи и детерминиращата сила на миракулността в посока от юдаизма към християнството. Разгледани са концепции за генезиса или детерминирането на религията (Хегел, Юнг, Шмидт, Соловьев, Шестов, Уайтхед, Копълстън). Според автора: Юдаизмът започва по един нестандартен начин с „детерминационен скок“- преживян като „чудо“ от недостатъчно интегрираното съзнание, където концепцията за изключителността на миракулния факт се верифицира и генерира последствия от типа – религиозен култ, религиозна общност, църква и държава и национална идентичност. В този случай теологията е резултат, влияещ на образованието, а не е детерминираща религията концепция. Само християнството, възникнало като юдейска деноминация и едва 3-4 века по-късно превърнато в държавна религия, повтаря същия генезис.Това става възможно след филиацията на идеи и акумулирането на съдържание от юдаизма. Всички останали религии започват с доктрината, а не с битийния факт и екзистенциалния скок. Направен е и опит за синтез и на единен юдео-християнски мироглед. Важен теоретичен момент е развитието на концепцията за теорията на множествата, при което религизното и светското, църквата и държавата са в перманентни противоречия, докато техният общ субект- човекът- не постигне развитие на личността. При това познавателните, морални и дейностно-творчески усилия по създаване на третия свят - културата като въплътен дух и реализирани идеи - води до онтологично самоусвършенстване. Задават се проблеми около диалектическо снемане на хомеоморфизма, който истински е преодолел наивния реализъм в познанието, където по необходимост се тръгва от ниво на зоопсихология. Американският прагматизмът, като лишаваш ни от трансцендентни и дори от транссубективни ценности, също е преодолим.

Преминава се през организираната религиозност и се достига до диалектическо снемане на простата социална и природна детерминация. Създавайки новото и активно творейки, духът осъзнава себе си като дух, а природата като нещо над което се възвисява културно.Тук

се появяват и предпоставки за включване в методологията на Хегеловата диалектическа логика и философията на религията. Субективният дух извървява пътя към истината по обратния за онтологията ред – през доказателствата и акумулиране със снемане и синтез на идеи се включват все по-големи социални общности в процеса на персонална и социална културна дейност. Така религията не се преодолява, а нейното институционално снемане води не до отрицание, а до прогрес със саморазвитие на личността и цивилизацията. Съвсем ясно се изведени и определени основните социални, персонално-екзистенциални и казионни функции на религията като: удовлетворяване на екзистенциална потребност; регулиране и консолидиране на съобществата; детерминант на църквата и държавата; психична интеграция на личността, регулиране на поведението и консолидиране на обществото.

Показано е и, че процесът на десекуларизация заменя секуларизацията не с клерикализъм, а с персонална религиозност и създаването на иманентно-религиозна култура като възпътен и обективиран дух. Това е път към създаване на единни юдео-християнски светоглед и цивилизация. С тази монография се предпоставят основанията за последвалия /в първата монография/ нов и цялостен диалектическия подход на автора към религията.

II. СТУДИИ И СТАТИИ В ЧУЖБИНА:

1/статия: Пенов Ст. 2013, „Диалектика религии и науки и их роль для становление личности и функционирование общества“ в сб. „СОБОР, Альманах религиоведения“ .ISBN:978-5-94809-568-7. Елецкий государственный университет им. „Бунина“, сс.76-81. Статията разглежда религията и науката като екзистенциална потребност на човешкия дух и две различни визии върху едно и също нещо- човека и света. Тук се прилага диалектическата логика на Хегел в нова интерпретация на абсолютното трояко умозаклучение: 1/ В–О–Е/ всеобщо-особено-единично/ е онтологична триада на умозаклучението; 2/ В–Е–О, е гносеологичен процес, а не онтична истина ; 3 и 4 групи: “О-В-Е” и “Е-В-О” са социокултурни триади на мисленето, т.е. на прагматизма на касти, класи или индивида и сциентистки способ на изследване; и, накрая, 5/ –формалната триада на *наивния реализъм*/ Е-О-В/ се свежда до частнонаучни типове на познание. Именно хегеловата Логика и Енциклопедия, а в нея особено Философия на Природата и Философия на религията опровергават становищата на томистички автори като Каетанус, Макари, Гредт, Райншадтлер и кард. Мерсие и показват, че не трябва да се смесва онтологичният примат на Бога с гносеологичния процес на познание от крайния субект. Истината на частните науки е субординирана от религията и философията като най-висши сфери на човешко съзнание или „област на абсолютна истина“ /Хегел/. Използвани са категориите „истински биващо“, „споделяне“, „субект“, „предикат“, „субстанция-субект“, „трихотомия“, „атрибутивни свойства на човешкия дух“. Освен Хегел, Уайтхед и томистички автори са реинтерпретирани идеи на Лайбниц, Димитър Пенов, Шарден, Хайзенберг, Милн, Едингтън, Икълз, Льоветър, Кудрявцев, А. Мен. Диалектическите изводи са, че: *Религията и науката* се съотнасят както *религиозно и светско, църква и държава, душа и тяло*. Те се примиряват в единството на духовния субект – *нещо трето*, което е *онто-истина* на две различия с единство в основанието и то трябва да се възстанови свободно и активно от субекта на наука и религия.

2/ статия Пенов Ст., Незыблемость Православия: Ортодоксалность как фундамент цивилизации. Опубликовано в тематическом сборнике: СОБОР-Альманах религиоведения.

Элец. 2010; ISBN:978-5-94809-468-7.сс.8-12. Статията защитава хегеловата позиция, че “философията и религията имат за свой предмет истината в най-висшия смисъл на тази дума- Бог и само той е истина.По-нататък двете се занимават с областта на крайното- природата и човешкия дух и тяхното отношение един към друг и към Бога като тяхна истина“ /Енциклопедия § 1/. Предложени са съвременни данни за разпределението на вероизповеданията по света, в ЕС, България и Русия.Следва несциентистка философска интерпретация на кн.Берешит/6 до 10 творчески епохи на Сътворението според Битие, Гenezис на Библията/.Тръгвайки от Питагор, Платон и Филон, и стигайки до Хегел и Уайтхед и фундаменталните науки през 20 век, можем да направим извода, че ортодоксалността е опора не само на държавата, но и на личността и цивилизациите.Това предполага, че човек дотворява реалността чрез религия, философия и наука. Чрез познанието и активната дейност той преодолява синдромите на: Новата Вавилонска кула, синдромите на Каин, златния телец, атеизма, прагматизма, Понтиус Пилат и Кайяфа. Показано е,че Православието е естествен наследник на оригиналия хуманистичен монотеизъм-юдаизма.

3/ Статия на руски език: Пенов Ст.,**Ортодоксалность религии, науки и общества как фундамент цивилизации.** В: в международен сборник -Религия ,ценности, ортодоксалност. С.2013,сс.7-14. ISBN:978-954-392-216-1. Тази статия доразвива идеите на предишната, а именно: Ортодоксалността е фундамент на юдео-християнската цивилизация. Същевременно се разширява и предметът на изследване, защото ортодоксални могат да бъдат не само религията, но и науката, човешкото мислене и поведение и реализираните в култура идеи.

4/СТУДИЯ на руски ез: Пенов Ст.,2 ИЗДАНИЯ,КАНДИДАТСТВОМ С ПЕРЕРАБОТЕНОТО ВТОРО ИЗДАНИЕ. I.“Гегель, тринитарная“проблема“, исихазм и некоторые псевдодиалектические интерпретации“. В.Собор - Альманах религиоведения. Елецкий у-т, 2008,сс.66-80;ISBN: 978-5-94809-386-4. II Издание: Студията е преиздадена /2014/ в Русия в преработен вариант и под заглавието, с което е препечатана като приложение към Пенов Ст.2015, «Диалектическият Логос на религията» :” Логика и метафизика тринитарной проблемы и некоторые псевдодиалектические интерпретации”.Студията разглежда актуалния проблем за «тринитарността» в богословието, диалектичката триада и абсолютните тройки умозаклюмения на диалектичката логика.Тя тръгва от предпоставките на късно-античната философия при Боеций и Порфирий, преминава през спора между номиналисти и реалисти в християнската философия и се връща и анализира логиката на платонизма и Аристотел и зъвършва със синтезираните концепции на диалектичката философия на Хегел. Интерпретирани или критикувани са юдейски, руски и български автори като Филон Александрийски, Ив.Илин, А.Лосев, Ц.Бояджиев, И.Пунчев и др.Нашите принципни позиции са: 1.Не бива да се смесват *принципите на платонизма с аристотелизма и томизма*. Само *наивно-материалистическо или идеологизирано мислене* може да нарече “абстрактни ипостаси” степените на битийстване или на онтична пълнота при еманацията по детерминационна линия: Единно - Ум – Душа – Тяло. Най-малко приляга на неоплатонизма да мисли със субстанциите на аристотелизма и по-късния томизъм. 2. Робувайки на **предразсъдъците за обратно съотношение между обем и съдържание на понятието и разсъдъчното абстрахиране на данните от сетивния опит**, някои автори изпадат в идеологическа мистификация на диалектичкия метод на Хегел. От тук следва абсолютно неоснователна“материалистическа“ интерпретация на Хегел /Пунчев2008/;или

вкарване на платонизма и хегелианството и в “субстанциализъм“ /Лосев/ 3/Други автори обявяват диалектиката за инструмент на пантеизма и панпсихизма/ томистите Каетанус,Цилиара, Макар, Гредт и Жилсон и дори неохегелианецът Илин/. 4/Ако сравним превода и интерпретацията, направени на Хегеловата“Енциклопедия на философските науки“ в изданията: “System der Philosophie ” /изд. на Глокнер/,което е разгърната онтологична триада- Абсолют-Природа-Дух/ В-О-Е/, и руското издание от 1975-78 г. с коментарите на Е.Ситковский, ще видим, че *Ситковский* - неправилно смята, че тук е приложена *гносеологична триада*, а именно: Логика - природа – дух. Такава интерпретация е възможна само, ако природата се обяви за *единичното*, а духът – за *особеното*, т.е. фигурата става: В – Е – О . Да, но нещата преди да бъдат познани трябва да съществуват. Системата не може да се построи и по примера на ранната “Феноменология на духа“,която е преодоляна от самия Хегел, а именно: дух /О / - логическа идея /В / - природа /Е /. Пунчев, пък включва в “тройки, тройни умозаклучения” и тези за *налично битие, аналогия/ рефлексия*/: (Е - О - В; О - Е - В; Е - В - О). В действителност *абсолютното тройко умозаклучение* има следния израз като единство на онтологична, епистемологична и социкултурна триада: (В – О – Е ;В – Е – О;Е – В – О). 5.Не са основателни и опитите за вкарване на „Единното“/*Едното* на Парменид и Платон /има аналогични с нас идеи на Ц.Бояджиев/защото за него няма определения, както няма и за Хегеловия Абсолют, докато абсолютното е споделена и участваща в бивашото Логика. 6.Самият Хегел ясно показва,че материалстическите интерпретации на единството от диалектическа логика, онтология и епистемология са безсмислени/“ Философия, която би приписвала истинско, последно, абсолютно битие на крайното налично битие, **не би заслужавала името философия**”/ Логика 1,с. 184 /От тук преминаваме към няколко съществени извода:

1.Принципите на платонизма и юдейската кабалистична философия са истинските предвестници на хегеловата диалектика.2. Ортодоксалното християнство и неотомизмът предлагат пирамидално-йерархична система на универсума,но тя остава статична. 3.Единствено исихазмът успява да погледне в посока към диалектическото мислене. Но третата категория – напр.ентелехия/осъщественост/ като единство на възможност и действителност все още не извежда от формалната троичност, защото не е бил създаден цялостен диалектически метод и липсва понятие за“процесуална философия“. 4. Оказва се, че юдейската кабалистичната диалектика на „*ен соф*“/божествения мрак на Единното Свръхбитие или Абсолюта/ и триадата:“*авайа*“- „*ецем*“-„*сефирот*“ /иврит/ най-добре съответства/заедно Платон, Филон и Габирол/на голямата хегелова категориална триада: „*битие*“ – „*същност*“ – „*понятие*“ и това води към идеята и създаването на цялостна светогледно-философска система като разгърнато онтологично доказателство/“*еу/илан сефирот*“/. 5. Така се доказва, че битието на Бога не е универсалия-същност, нито ограничен субект или всеобщ предикат. 6.Диалектическата система, приложена към религията и теологията води от клерикалните Петър и Павел към Евангелието на Йоан с човешко „начало“ в „Логоса“, преминава през гностическите евангелия/копти и Филип/, но след системата като доказателство възстановява онтологичната истина на монотеизма– Абсолюта.

III. Студии и статии в България:

1/ студия: Ст.Пенов: 2015 „**Човек, Бог, наука и общество в абрахамичните религии: Основни диалектически принципи на отношенията**“,В:Традиционни религиозни светогледи и

ценностите на XXI век, ПРОПЕЛЕР, ISBN:978-954-392-342-7, сс.9-25. Студията изследва трите основни абрахамични религии, свързани от идеите на монотеизма – юдаизъм, християнство и ислям. Направен е корелационен анализ на техните основни принципи. Разгледани са генезисът и детерминацията на монотестичните религии. Предложена е *таблица със схема*, конструирани чрез законите на диалектичката логика и принципите, управляващи неформални множества. Направени са следните доказани изводи: Юдаизмът е безспорен оригинален монотеизъм и детерминант на др. монотеистични религии като: образец за мислене и поведение, чрез филиация на идеи, при функционирането на персонален светоглед и социални функции на култа, теологията, философията и единството и хармонията на религиозна и светска култура. Световните религии са характеризирани и съдържателно, и чрез противоречивите единства на множествата религиозно-светско, църковна институция-държава, личност и субект на религиозната вяра при поставяне, взаимодействия и разрешаване на противоречията и способност за изпълнение на съществените субективни, трансубективни и социални функции. Например: *Юдаизмът* е създал, систематизирал и владее абсолютната онтологична истина-безпрекословен монотеизъм, единна 10-степенна йерархия на световите и развита концепция за безсмъртие за личността. Това го превърна в единна и хармонична култура, балансираща социалното и религиозното, личността и обществото в хармонично единство. Обаче, разрешавайки вътрешни противоречия и диалектически саморазвивайки се, това не отстранява външните противоречия. Юдаизмът се експлицира по първата логическа фигура на абсолютното тройко умозаключение, която е *онтологизирана логика*: **Всеобщото** като конкретно-абсолютна трансцендентация – **Особеното** като материални и духовни динамични субстанции – **Единичното** като краен дух и неформално социокултурно множество.

Държавното християнство като организирана религия е снело/ трансформирало със запазване и приемственост/ юдаизма само частично. То е акцентирало само на развитието на догматиката и канона и овъншеното изкуство, като ги е подчинило скрито на политологически идеи. Започвайки с метафизиката, обогатявайки я с гносеология и външно-религиозна мистично-реалистична култура, ранното християнство след насилственото му превръщане в държавна религия, се е превърнало в схоластика. Обаче, вместо диалектически методи, тук е подпхнато абстрахирано сетивно и чувствено съдържание. В някаков смисъл това е непълно диалектическо отрицание и синтез в едно и също време, но в различни отношения. Поради това не всички противоречия между личностите/в т.ч. и вътрешните за субекта/, обществото и клерикализма са снети и хармонизирани в християнските страни. Личността се успокоява, но в действителност не се лекува. Тя е бремна с вътрешни напрежения и чувство за грях и вина. Една от причините за това е, че организираното, държавното християнство не успява диалектически да снесе юдаизма. Вместо приемственост с натрупване на съдържание при филиация на идеите и реформа на юдаизма, се получава дистанциране и формално преодоляване с демонстративно отрицание. Логически *социокултурната триада* измества първоначалния патос и логика на *епистемологичната*, която пък се развива на съвсем неочаквано място-в **будизма** (Вместо: Всеобщо-Единично-Особено, се развиват триадите: Е-В-О и О-Е-В, което предполага роенето на над 2 000 християнски деноминации).

Ислямът съдържателно се надстройкава върху юдаизма и християнството, но е приспособил религията към изискванията на определен етнос и класи хора. Така, той макар че знае онтологичната истина, я използва по своему. Държавно вменяваните комплекси на християнството за грях и вина, или скритите/за плагиатство/, ислямът може да компенсират само с избора на страна при дилемите: анти догматизъм или харизматизъм; дълбок мис-

тицизъм или агресия. Вътрешните противоречия на християнството ислямът разрешава чрез външно противопоставяне на другите. Има преход от чувството за харизматичност, надскачане на езическата среда и примитивизма, т.е. да се живее без агресия е възможно само, придвижвайки се към мистицизма /суфизм; дервиши/, което решава вътрешните и част от външните проблеми, но е неприложимо за масова употреба, а когато се приложи-консеквент и антецедент нарушават детерминационния порядък и не се съгласуват. Казано иначе, ислямът, макар да е трети по време, не е синтез на теза и антитеза, нито става онтоепистемологична и социокултурна триада. Той стига до съждения и умозаключение за **необходимост и абсолютизира субстанциите** (Особено– Единично - Всеобщо).

2.студия Ст. Пенюв. 2014, Абрахамистичните религии, личност и общество. В: Тематичен сборник с международно участие: Религията и науката в 21 век. София ПРОПЕЛЕР, 978-954-392-284-0 , сс.134-157. В настоящата студия се разглеждат 4 водещи теми: Първи по значение са водещите принципи на монотеизма и ортодоксалността. Едва след това можем да изследваме генезиса, детерминацията и също така социалните и персоналните функции на религията. Монотеизмът, възникнал оригинално в първата абрахамична религии - юдаизма, представлява детерминационен скок в посока към извънредни процеси и събития със световно значение. Това, а не идеята на Уайтхед за «самост на създателите на световни религии»(в смисъл, че Буда, Прометей и Христос са сами) е истинското ставане на религията. 2. Базирайки се на юдейската религия и религиозната философия, тук изследваме абрахамичните религии въобще и православие в България в частност. На трето място, но не по значение: систематизиране и анализиране историческите отношения между общество, религия и личност, църква и държава в България. Накрая, постигаме изводимо знание за това, че тези релации не могат да се обясняват с формално–логически и метафизически методи. Теория, която добре обяснява и предсказва, изисква употребата на диалектическа логики от типа на Хегел. Самата история на България е разделена на 7 периода в зависимост от вида противоречия, от тяхната функция и снемане и от прогреса на обществото като обективна и субективна зависимост или автономност на религията, държавата, личността и обществото.

3.студия: Ст. Пенюв. 2014. „Философията, религията и науката като духовни визии за света и човека. Абрахамистичните религии“. В: Тематичен сборник с международно участие: Религията и науката в 21 век. София, 978-954-392-284-0 , с.13-29.

Това е програмна статия, която следва принципа на кард. Мерсиер “Добре обяснява, който добре разграничава“ и принципа на Хегел за системност и холистичност: Тъй като частно-научното познание е безкраен път без окончателни резултати, а религията е система от религиозен култ и теология и е насочена към светоглед и ценности, които пък са и предмет на философията, а и трите са насочени към реалността-света и човека, възникват проблеми и неясноти. Тук дори отговорите на Хегел не са достатъчни (:че науката се занимава с крайното; религията чрез образи и чувства с безкрайното; а философията използва понятия и прави цялостни системи, които от доказателството към истината достигат до идеята, “че Бог и само Той е истина“). Религията като теология също си служи с понятия, а философите могат да бъдат и субективни. Въпреки че имат различни полета или сфери на приложение, и трите изследват едно и също нещо: човека-света и Бога. По-същественото е, че и трите имат общ субект-носител – мислещия и познаващ дух на човека. Именно те като негови предикати развиват или деградират крайния субект. По този начин те се допълват и ученият/мислителят е този, който трябва да премине от сетивния наглед и опита, през мисловната абстракция и да

синтезира мисловно-конкретното. От една страна, религията и науката се примиряват във философския синтез, а /от друга страна/ предметът на религията и философията е един и същ, както са ни показали Платон, Филон, Ориген, Тома Аквински и Хегел: Издигане, възвисяване от наличното битие и всекидневния живот към вечното, безотносителното, смисъла на човешкия живот, мястото на персоналното битие в иерархията на Универсуума и, разбира се - отношението между вечния Бог и човека, притежаващ безсмъртна душа и божествената искра на Духа. Такива въпроса са *светогледни* и *ценностни*! А светогледът /мирогледът е винаги личен, докато идеологиите са социален и прагматистки набор от най-различни идеи. Противоречията се решават с единство в основанието и снемане на противоположностите като предикати или различия в нов, по-общ субект, който сам влиза в предикативни противоречия и се сменя в друг субект. Дефинирани са не само *мироглед* и *идеология*, но и понятия като *религиозна философия*, *философия на религията*, *теология*. Разгледан е с примери и теории релационният и емпиричен характер на частните науки, които са твърде далеч от философския синтез. Той се постига със съжденията и умозаклученията чрез понятия, които преодоляват по-стария сциентистки и субстанциалистки етап на съждения и умозаклучения за *необходимост* и достигат до *абсолютното трояко умозаклучение*. А то е единство от онтология, епистемология, съдържателна диалектическа логика и социокултурен синтез с прогрес в безкрайност.

4. студия: Ст.Пенов. 2014.Безтелесното съществуване и безсмъртието според юдейската философия и абрахамистичните религии. В: Хуманизъм. Наука. Религия. Тематичен сборник. София ,ISBN 978-954-509-512-2; сс.77- 103. Тази студия бележи, заедно със статиите по философска психология и психофизичния проблем от 2010 г., продължаване на прекъснатите за известно време изследвания върху тази тематика, която е винаги актуална и динамична. За всеки от нас светът е разделен на две: 1/ вътрешен свят на мислите и чувствата, който се преживява непосредствено; 2/ - светът на външния опит, който се преживява опосредствено и който ние не познаваме иначе, освен през интериора на вътрешния си свят. Това, обаче ,е само гносеологична предпоставка за едно по-задълбочено изследване. То започва с онтоепистемологията на човека и духа и завършва с концепциите за безсмъртие и противоречивото единство на идеите за възкресение или безтелесно съществуване. Тук е приложена първата цялостна система на юдейския и християнския универсуми, като се отбелязва, че концепцията на исляма за човека е твърде опростена. Юдейският универсум е с повече от хилядолетие по-древен от платоническия, но започва като него с идеята за абсолютното онтологично и метафизично начало, което е Един Бог, потопен в себе си и толкова трансцендентен, че във възприятията и опита на творенията е равнозначен с „*ein sof*“. Той е толкова свръх-битието и и над същността, че изглежда като *небитие*. Единното начало/Абсолютът, каквото се среща за пръв път преди 3 500 г. при юдеите и 200 г. по-късно само в японската метафизична система “Тайгьоку“, е „Създател на световите“, който не се разтваря в тях, споделя, но не разделя своето свръхбитие. 2 500 г. по-късно тази доктрина стига и до Тома Аквински, т.е. Бог е трансцендентен в себе си, и е иманентно представен в сътворените светове. “Маген Давид“ или над 4 000 годишния символ на шестоълчната звезда символизира единството на Бог/който е нещо трето-над духа и материята!/ и свят; единството на дух и материя и познаващия, действащ и безсмъртен човек. Човекът само на пръв поглед е дихотомичен. Ислямът, напр., спира изследването до признаване на душа и тяло, християнството достига до формалната троичност на дух, субординиращ душа и тяло. Юдейската концепция за „света като училище за

безсмъртие“ е усвоена 2 000 години по-късно от Шартърската школа. Това не бива да се смесва с преминалата от Египет в християнството доктрина за възкресението и концепцията на Тома Аквински за непълноценното безтелесно съществуване и от там необходимостта от допълнителен креативен акт на Бога. Юдейската концепция разполага човека в йерархия от десет онтологични нива с 10 типа битийстване. Тук и сега човекът започва с 1 тяло, но има 2 живота, 5 души и само една личност, саморазвиваща се в рамките на единния субект. Казано с др. думи-душите са степени на саморазвитие, защото познанието, спазването на 613 закона или принципи на сътворените битиета предполагат и усилия на личността, и културно коопериране на хората. По този начин идеята за безсмъртие и светът като училище и божественото всеприсъствие предполагат собствена активност и оптимистичен светоглед. Важна особеност е и фактът, че Божието Име (*HaShem*) и категорията “*битие*“ (*ה'ו'ה*) са акроними. Подобни теми са развивани и от неоплатоници като Филон Юдеина и Шломо Габирол/ I в. пр. н. е. - 12 в. сл. РХр/. Така една обща юдео-християнска доктрина може да се базира не само на 10-те небеса, Бог и „синовете блохии“/9-те ангелски чина/, на концепцията за света-училище и адът и чистилицето като необходимо лечение за болния дух, но и върху идеите, че: Освен безсмъртие на духа или възкресение с душа и ново тяло, нашият персонален и социален живот може да се развива/ и при полагане на усилия това е гарантирано/ или да запада с деградация. С това показваме, че изконните юдео-християнски концепции са били източник на оптимизъм и са повишавали тонуса и активността на личността и обществото.

5./ студия: Ст. Пенев: «Човекът в юдаизма. Възможен ли е юдео-християнски миросглед?», В: Хуманизъм, наука, религия., С. 2013; сс. 66-83., ISBN: 978-054-509-493-4. Представянето на концепцията за човека в юдаизма е въведение в тематиката за възможностите за създаване на единен юдео-християнски светоглед, който би бил културен корен на европейците и цивилизационен идентификатор. Представена е схема на християнския универсум, от която ясно се вижда, че християнството съдържателно не само е резултат на филиация на идеи, но е надстроено над юдаизма, както Новият Завет е невъзможен без Стария Завет/Библията. Юдейската концепция/ сравнена с Далечния и Близкия изток/ пък има за своя предпоставка доктрината за човека в древен Египет, но не се надстроява върху нея, а: първо, я трансформира и, второ, въвежда нови идеи. Напр., на човека не се гледа като на трихотомична матрьошка от тяло, Ка и Ба. Един-единствен субект притежава телесност и сложна 5-степенна духовност, която иска усилия и взаимопомощ за да се развие като личност. Прогресът в безкрайност предполага не възкресение, което също не е изключено от битийстването на субекта, както и принципната възможност за прераждането, но те не са правило. Правилото е в перманентните усилия и коопериране, вкл. с всички граждани на Вселената и Всевишния. Показани са различията между еврейските школи на йесеи фарисеи и садудеи. Разгледани са и библейските основания за концепцията за човека според еврейския оригинал-*Танаха*. За да бъде концепцията цялостна, завършена и философска специално е обърнато внимание както на равинистичните школи, така и философите-кабалисти и тяхната доктрина за единство на битие-числа и букви като принципи на «дървото сефирот»с 613 Закона, от които 248 позитивни и 365 забранителни. Специално е акцентирано върху изследванията на големите юдейски философи, на по-древните кабалисти, на Източната и Западна школи, на неоплатониците и неоаристотелианците преди и след новата ера като: Акиба бен Йосеф, Авраам Азулай, Филон, Шломо Габирол, Моше Маймонид, Йехуда Халеви, Авраам бен Давид и др., които са напълно непознани у нас, но

имат съществен принос върху световната религиозно-философска мисъл. Специално е показано силното влияние на тези и др. автори/като: Готхолд Лесинг и Моисей Менделсон/ върху колосите на немската класическа философия – Кант и Хегел, както и изследванията по кабалистична философия от страна на Лайбниц и интереса на Хегел към нея. Студията включва и категориален анализ на понятията от юдейската философия и религия.

6. студия Ст. Пенев. Календарните принципи и Апокалипсисът в ортодоксалните юдео-християнски и в други религиозни системи. В: Религия, ценности, ортодоксалност, и интеркултурен диалог. София 2012. ISSN: 1313-9703. Основният методологичен принцип на тази студия е: *диалектично* по своята същност *съчетаване и разбирането на собствено религиозни възгледи с научни, астрономически системи за отчитане*. Например: докато *научното* познание се стреми по своята природа към умозаклучение за необходимост / **О – В – Е** /, то за *религията* е възможно да постигне гносеологичната триада : **В – Е – О** . Само на **философията**, обаче, е иманентно присъщо постигането на онтологична триада / **В – О – Е** / и само тя може да формулира и използва *абсолютното трояко умозаклучение* като единство от онтология, епистемология и социокултурна дейност. Тук са разгледани религиозните аргументи, доказателствата на науката и философските основания за календарните системи и тяхната връзка с идеята за вечност и Апокалипсис. Съпоставени са също принципите на календарите на маите, юдеите, китайците, християнския, ислямския и светския смисъл на календара. Изследвано е и влиянието на идеите за Апокалипсис и Армагедон в светлината на юдео-християнството и др. световни религии.

Други статии, участващи в конкурса:

1/ **Ст. Пенев**, 2015, **Религиозно и светско**: контрадикции на светогледи и идеологии. В: Хуманизъм. Наука. Религия: Ценности, парадигми и предизвикателства в междурелигиозните отношения, С. Военно и-во, ISBN: 978-954-509-536-8; с. 105–121. Статията разглежда релациите: религиозно-секуларно; клерикални и държавни институции; юдаизъм-християнство; светоглед и идеология. Периодизацията на тези отношения е повторно разгледана в историята на България, но от гл. точка на държавните, официални религии. Принципът на противоречията, теорията на множествата, единството и възможността за развитие на субекта чрез движение на предикатите са приложени спрямо водещите религиозно-институционални събития.

2/ **Ст. Пенев**: 2014 „**Онтология, религия и наука** в философских сочинениях Усачова А.В.“; В: Съвременни предизвикателства във философията., 2/2014, ISSN: 1314-9202, сс. 98 – 110; Представянето на възгледите на известния съвременен руски философ-онтолог, епистемолог и философ на религията Александр Усачев е част от десетилетната дискусия, но и сътрудничество между нас. Можем да приемем условно разработките му, че „онтологията става реална не по темите за биващото като такова, а в единство и производна връзка на метода с въпросите за битието и със самата рефлексия“. В областта на философията на религията при дискусия с Усачов оспорваме твърдението му, че „общото в догматиката на юдаизма и християнството е много малко“ и логизмът на Ерн по-лесно решава юдео-християнската детерминация, тъй като влиянието на юдаизма се смята за “несъщественно“ и “вече неактуално“. Можем да покажем обратното: без юдаизма християнството е невъзможно, тъй като то не просто израства като юдейска секта, а става деноминация на реформирания юдаизъм. Съвсем др. е въпросът за християнството като държавна и казионна религия, защото то видоизменя ранното юдео-християнство значително. Ние основателно твърдим, че юдаизмът е много повече от Стария Завет на Библията, защото в него освен *Танах/Тора*, *Невиим*, *Кетувим*/ има *Талмуд*, религиозна философия, неписана традиция и езотерична доктрина- *каба-*

лах. Нов момент е и логическият извод, че -за разлика от Западна Европа- в Русия религията, науката и философията не смесват нито предмета си, нито категориалния си апарат.

3/ Ст.Пенов «**Религия, култура,ортодоксалност**» -във:Философски алтернативи, кн.2/ 2013; сс.134-140. Статията разглежда,от една страна, религията като ортодоксалност,където извеждаме детерминационната линия: юдаизъм-християнство-ислям. Наред с това са включени в общата детерминация на религиозната култура филиацията на идеи от древен Египет, Индия и Меспотамия. Важен аспект е общочовешкият и архетипов характер на религията. Поддържа се и тезата на Хегел, че «частното битие се сменя в религията» като партиципация с включване и участие на крайното в безкрайното. Именно систематичната диалектическа философия като неотменима онто-епистемо-логика показва единството на наука-философия-религия, за което има примери у Нютон,Лайбниц,Борн,Айнщайн,Хайзенберг,Мюниц, Инфелд, Шерингтън,Икълз и Уайтхед. Религиозната ортодоксалност преминава в науката, а философията пронизва и двете, но така *ортодоксалността се оказва в своето друго*.

4/ Ст.Пенов: 2013, **Сътворяване или еволюция.Книга „Берешит“**.В:Религия, ценности, ортодоксалност. София, сс. 197-203; ISBN:978-954-392-216-1.Статията е диалектическо изследване на оригинала на книгата «**לְשֵׁנֵי בַּיּוֹם**»/Ставане, Генезис,Битие от Св. Писание./ Тя прави анализ и синтез на библейската идея за Сътворението при съпоставка с възгледите на Платон-Тома-Хегел и големите имена в науката и философията на ХХ като –Уайтхед, Лъометър, Шерингтън, Маргенау,Икълз, Попър ,С.Хоукинг,Портмън,В.Орлов,Ю.Симаков,Дубровский.

5/ Ст.Пенов.2010.**Познавателни установки, архетипове** и развитие на философската култура.В:Развитие и креативност.СУБ-1/2010;ISSN:1314-0825; сс.89-99.Тук са разгледани връзката философия ,религия, психология чрез изследване върху когнитивните процеси като установки, интуиция, мислене и диалектическото им взаимодействие с религиозните архетипове. Направен е подробен анализ на съдържанието на архетиповете и религиозните символи и е показана тяхната интерпретация при системите на Тома Аквински и Хегел.Сред изводите се открива, че философията, религията и психологията/ особено аналитичната/ имат обща цел: интеграция на психиката,цялостност и насоченост на личността/интенционалност като Brentano/, но не към обекта, а към разрешаване на противоречията и чрез диалектически синтез да се доведе до колаборация на иманентното с трансцендентното.

6/ Ст.Пенов: 2010.**Концепции и основания за психфизичния проблем**.В: Теоретичните конструкти във философска интерпретация.С.2010,с.87-98;ISBN:978-954-353-132-5.

Тук се тръгва от класиката, за да се продължи напред след монографията “Философия на духа“. Идеите на платонизма, томизма и дори на исихазма, както и стандартната дихо- или трихо-томия на официалните религии се преодоляват. Целта на изследването е да покаже как атрибутите на духа се реализират в свойства на автономната психична дейност. Предложени са изследвания за: триалисткия интеракционизъм/Попър-Икълз/ и еретичните от гл.точка на един кохерентен, но безпомощен трансцендентален идеализъм или псевдодиалектически материализъм – психофизично взаимодействие и оригиналната авторска схема за“split brain patients”/разделен мозък/, «сензорна изолация»; нарушаване на принципите на Окам и дори на биологичната целесъобразност при молитва, медиация, творчески процес и свободен избор. Смятаме, че това е нов етап в изследванията ни за психофизичния проблем. Поради цялата му мащабност, актуалност и развитие на познанието през 21 век, идеите ни се нуждаят от допълнителна верификация и нови изследвания, които ще продължим от тук нататък.